

Katedrála a evangelium

Spor církve a státu o katedrálu sv. Víta, Vojtěcha a Václava konečně skončil smírem. Kdo chce nastolit spravedlnost, nikdy se míru nedočká, kdo chce mír, nenaplní čistou spravedlnost. Nejsme v nebi.

Polovina účastníků ankety na tuto otázku o katedrále v Katolickém týdeníku však není spokojena. Chtěli by to hnát až k mezinárodnímu soudu? Anebo – nejsou to křesťané vedeni evangelním „kdo chce po tobě košili, dej mu i kabát“ (Matouš 5,40)?

Jak by mohl vypadat tento citát v praxi? Chcete katedrálu? – vezměte si též arcibiskupský palác! To by teprve byla bomba! Pražský arcibiskup by bydlel v mnišské cele v Husově ulici č. 8. Nebo u hradčanských kapucínů... Jaká radost v Národní galerii, která by palác dostala! Otevřel by se umění i lidem. A co by na to řekl národ!

Je lehké o evangeliu diskutovat, ale je těžké se podle něho chovat. Někdy jako bychom z něho měli opravdu strach.

Být dostatečně slabým

Jezuita z Kalifornské provincie a profesor teologie P. Michael J. Buckley napsal následující stať pro americké jezuitu, kteří skončili svá teologická studia a stojí před kněžským svěcením. Ukazuje v ní, že zkušenost slabosti posiluje naši vnímavost na lidskou potřebu Boha a zároveň prohlubuje naši zkušenost v modlitbě.

(Dokončení z minulého čísla)

Tělo, které se za nás vydává

Jak tedy Kristus vnímá své tělo? Jako tělo lámané za nás. Jako krev prolitou za nás. Chápe sám sebe jako toho, který se obětuje, který působí pouze skrze zničení, dává život a svobodu jedině díky tomu, že on sám prošel smrtí a hrůzou a dosáhl nového života. V liturgii, když slavíme „veliké tajemství, které nám odkázal“, může eucharistie vstoupit milostí do našich životů, jedině když je lámána a rozdávána. To, co činí Kristovo kněžství účinným a umožňuje eucharistii, je jeho podléhání utrpení, jeho schopnost prolévat krev a být zlomen. Jak paradoxní je toto tajemství! Síla našeho kněžství spočívá právě v tom, co se zdá, že jej ohrožuje. Citlivost a otevřenost ke srážení do kolen a utrpení jsou pro samotné tajemství kněžství konstitutivní.

Slabost nás uvádí do hlubšího vztahu s druhými lidmi. Umožňuje nám

prociťovat s nimi naše lidství, lidské zápasy, temnoty a úzkosti, které volají po spáse. (Neboť být člověkem znamená nést ve svém životě určité množství utrpení.) Je pro nás občas těžké uvažovat tímto způsobem, protože západní civilizace těmito stránkami života opovrhne anebo se je snaží zamaskovat. Jednou z nejslabších stránek americké společnosti je to, že si nejsme schopni upřímně přiznat, co nás stojí naše úsilí, a téměř nikdy nedáváme najevo své skutečné obavy a strachy. A přitom většina z nás musí zápasit o živobytí, zaobírat se budoucností a pocitem hodnoty vlastní osoby v tržní ekonomice, musí se potýkat s často nevy-slovenými a nepřilíši pochopenými problémy svých dětí, musí se obávat toho, jaká bude smrt – co to vůbec znamená zemřít. Musíme čelit pokušení věřit, že život nemá žádný smysl, že to, co děláme, je bezvýznamné a sobecké, a že druzí lidé jsou tu od toho, abychom je využívali.

Být knězem neznamená, nesmí znamenat, že jsme z toho všeho vyjmuti, jako bychom měli jednat s druhými z nějaké vyvýšené pozice. Neznamená to, že zápas o smysl, hodnoty a o věrnost evangeliu v našich životech již skončil a že teď rozdáváme z toho, co jsme nabyli. Bůh nás volá ke spáse lidí – a není žádné spásy bez vtělení! Prostředkem lidské spásy jsou druzí lidé, tak jako Kristus byl člověk, a my to můžeme chápat a odpovídat na to v té míře, v jaké pociťujeme sami sebe jako ty, kdo „podléhají slabosti“. Jestliže se náš život alespoň zčásti stane jemnou a pouze občas registrovanou snahou udržet všední smysl kněžského povolání v kultuře, která nás stále více pokládá za anachronické a vymírající, jestliže se stane bojem proti pocitu prázdnoty tehdy, když se Bůh zdá tak vzdálený a neskutečný a přitom jeho skutečnost je právě to, čemu odevzdáváme celý svůj život, jestliže se stane úsilím zabývat se citlivě a čestně i s otravnými pracemi, s obtížnými kolegy nebo s chladnými představenými v podmínkách, které se zdají beznadějné – pak musíme pamatovat na to, že jsme voláni k tomu být lidmi, vstoupit, tak jako Kristus, hluboko do lidské situace, abychom ji mohli vykoupit, a že naše pokušení a neúspěchy jsou milostí Boha, který nás volá k hlubší citlivosti a vnímavosti k těm, kteří procházejí podobnými zápasy. Když jsme pokoušeni, když jsme my

sami v bolestech a utrpení, pak teprve chápeme a soucítíme.

Vědomí slabosti jako cesta k Bohu
Zadruhé nás slabost uvádí do hlubšího vztahu s Bohem, protože představuje prostor nebo dějiště, ve kterém můžeme vidět jeho milost, ve kterém se odhaluje jeho oživující a posilující přítomnost a v němž se může vyjevit jeho moc. A proto je slabost něčím jiným, než bychom očekávali, a je téměř opakem hříchu. Slabost je prostorem pro epifanii Pána, který často přichází právě uprostřed noci – ne vždy jako jasně pociťovaná jistota, ale často spíše jako síla jít dál, věrně, i když se cítíme slabí, i tehdy, když věrnost znamená prostě jít kupředu krůček za krůčkem. Pavel viděl svůj život jako plný zvratů, porážek a utrpení, jako celou řadu momentů slabosti, proměněnou však oživující mocí Krista: „A tak se budu raději chlubit slabostmi, aby na mně spočinula moc Kristova. Proto rád přijímám slabost, urážky, útrapy, pronásledování a úzkosti pro Krista. Vždyť právě, když jsem sláb, jsem silný“ (2K 12, 9–10).

Kněz často objevuje, co znamená jeho povolání, právě v těchto momentech, kdy se Boží síla projevuje jako kontinuita života, jako věrnost, kterou se slabost zdála pouze podkopávat, ale ve skutečnosti ji podporuje tím, že připomíná přítomnost Pána. Slabost se stává povoláním Pána, naším voláním k němu. A právě tato

noc, těžké veslování v bouři a hroživé vlny ho přinášejí k nám. Není to tak, že by ideál kněžského života byl něčím jiným – něčím bez zápasu, bez pochybností o sobě nebo bez utrpení – ale že okolnosti bohužel způsobily ztuhlost, pokoření a pocit nedostatečnosti. Je to zcela naopak. Je to právě tato noc, ve které a skrze niž se kněz spojuje s Kristem, neboť právě v této noci a skrze ni se učí, že může důvěřovat v Pána, že může ve víře volat k Ježíšovi, i když se to zdá být tím nejpošetilejším, co se v tu chvíli dá dělat – a pozná, že Kristus postučuje. Jedině tímto způsobem se to, co hlásáme a k čemu povzbuzujeme druhé, stane součástí našich vlastních životů. Nasazení života s důvěrou v Pána. Tato zkušenost, zkušenost osobní slabosti, rozpoznání přítomnosti Pána i v našich omezeních, poznání, že mu můžeme důvěřovat i v temnotě – tato zkušenost je tím, co spojuje Krista s jeho učedníky, když k nim kráčí po vodách.

Zkušenost slabosti prohlubuje jak naši vnímavost k lidskému hladu po Bohu, tak i naši zkušenost modlitby. Z toho všeho vyplývá jedna věc. Musíme se navzájem snažit takový život jeden druhému umožňovat. Musíme jeden druhému pomáhat ve slabosti, odpouštět si chyby a nést břemena druhých. Bylo by absurdní tvrdit, že slabost je podstatnou součástí kněžského povolání, a pak ponižovat ty, kteří jsou nějak nedostateční, nesná-

šet méně nadané, jednoduché nebo nešikovné, připustit, aby se z našeho případného nesouhlasu v některých věcech stalo otevřené nepřátelství. Bylo by pro nás strašné, kdybychom podle nějakého měřítká posuzovali a odmítali ty, které Pán povolal.

Je smutnou skutečností, že občas stačí velmi málo k tomu, aby se řeholníci či řeholnice začali navzájem odsuzovat nebo zavrňovat. Války, dokonce osobní války, jsou něčím hrozným, a nejstrašnější jsou války náboženské. Neboť pod záminkou dobra, pod rouškou pravověrnosti nebo liberálnosti, komunity nebo osobní svobody, a dokonce i samotné svatosti, mohou řeholníci a řeholnice pomalu upadnout do malichernosti, cynizmu, nepřátelství nebo zahořklosti – „a konce toho člověka jsou pak horší než začátky“.

Žít velikonoční tajemství

Kněží jsou stejní jako ostatní lidé a také závisí na druhých lidech pokud jde o zprostředkovávání nepodmíněné Boží lásky jejich slabosti. Kristovo přikázání, abychom se milovali navzájem, jako on miloval nás, je víc než jen nějaká obecná norma všeobecné shovívavosti. Je to konkrétní poslání: být jako on, který – díky své vlastní slabosti – se ujal naší slabosti, a tak se stal naší eucharistií. Nehledě na to, jak moc hlásáme své náboženské přesvědčení, odmítnout tuto podporu jeden druhému znamená takřka fatálně pod-

Jan Bauch (1898–1995), Kalvárie
(Repro archiv)

vádět sebe samé a omezovat milost a porozumění Boha, které by měly k druhým přicházet skrze naše životy. To, co překáží Boží dobrotě a slitování, není naše slabost. Je to často spíše to, co druzí počítají k našim silným stránkám a co se stane měřítkem, podle kterého se distancujeme od těch, kteří nejsou tak nadaní – jsou to zájmy, na jejichž základě se nám druzí jeví jako nudní a neproduktivní, jsou to náboženské zásluhy a znalosti, díky nimž pak posoudíme druhé jako průměrné a polovičaté.

V našich životech není nic, co nemůže být převráceno v prostředek

zla, když dobře nerozlišujeme. A víme z vlastní zkušenosti, že onen moment, kdy Satan uskutečňuje svou proměnu v anděla světla, přichází právě tehdy, když jsme druhé posoudili podle našich vlastních úspěchů a shledali jsme, že jsou nedostateční, bezvýznamní pro naši podporu, nehodní našeho času a zájmu. Nejlepší ochranou proti této hrozné pýše – maskované jako vážné náboženské nebo apoštolské nasazení, jako úsilí o čistotu Božích věcí nebo jako poctivé posuzování kvality člověka – je trvalý pocit naší vlastní slabosti, neodbytná připomínka toho, že tak, jako jsme posilováni tím, který nás miluje, tak bychom měli podporovat jeden druhého.

Žít tímto způsobem znamená žít velikonoční tajemství Krista ve slabosti a v lásce. Nebyla to laciná volba, když jsme se rozhodli stát se kněžími, a neměli bychom tuto volbu zastírat. Neměli bychom zastírat ani lásku, o kterou nám jde, ani osobní slabost, které v životě čelíme. Bůh nám dá svou milost v kněžství, ve službě, kterou máme před sebou: „... vůči vám není slabý, nýbrž je mezi vámi mocný. Zemřel sice na kříži v slabosti, ale z Boží moci je živ“ (2K 13, 3–4).

Michael J. Buckley SJ
Překlad Radim Beránek

Několikarychlostní ekumena

Vztahy mezi křesťany rozdílných vyznání jsou v naší zemi zatíženy bolestivými ranami minulosti. Dodnes vyvolávají ne-li už předsudky, tak jistou ostražitost. O to více je naléhavé překonávat je vzájemnou vstřícností.

Se svou troškou se k tomu snaží přispět i čeští jezuité. K tématu proto přinášíme nejprve toto zamyšlení, pak článek zkušeného exercitátora a nakonec rozhovor s teologem.

Ve dnech 16.–20. května tohoto roku se v Mnichově konal 2. *ekumenický Kirchentag*. Jeho nízké pořadové číslo naznačuje, že nejde o zaběhanou akci; předcházela mu řada podobných, ale nikoliv ekumenických akcí pod názvem *Katholikentag*. Přechod k ekumene nebyl snadný, ale podařil se a k mnichovskému Kirchentagu zvali společně mnichovský arcibiskup R. Marx a Zemská lutersko-evangelická církev. Mnichovský arcibiskup k němu ve svém letošním postním pastýřském listu napsal: „Jde o více než jen o setkání naivních budovatelů lepšího světa, nebo naopak profesionálních škarohlídů, kteří se chtějí navzájem povzbudit ve svých krajních postojích; jako křesťané musíme vydat svědectví naší v Kristu zrozené naději a sdílet ji s ostatními.“

Dokonalá jednota znesvářených křesťanů a církví není ještě ani na obzoru. Německý jezuita Karl Rah-

ner spolu s Heinrichem Friesem navrhli v roce 1983 osm tezí pod souhrnným názvem *Sjednocení církví – reálná šance*. Je mezi nimi také pozoruhodný návrh, „... aby se dílčí církve zavázaly respektovat zásadu společné víry a z ní plynoucí povinnost napříště neodsuzovat vědomě žádnou zásadu, která je v některé jiné církvi závazným dogmatem“. Reakce se tehdy různily, Joseph Ratzinger to považoval za „nadiktovanou cestu k jednotě“ a za „teologickou akrobaci“ a dále řekl, že „jednotlivá vyznání nelze dirigovat jako na vojenském cvičišti a tvrdit přitom, že hlavní je postupovat, a co si kdo přitom myslí, že je nedůležité“.

Od té doby se situace nepřestala vyvíjet a v roce 1999 podepsaly Luterský světový svaz a Římskokatolická církev společné *Prohlášení k nauce o ospravedlnění* a řada významných církví se dohodla na mnohostranném uznání platnosti křtu.

Proces sblížení se v tomto období nezastavil. Předseda Papežské rady pro jednotu křesťanů, v jistém smyslu tedy vatikánský ministr a kuriální kardinál Walter Kasper k 10. výročí podepsání tohoto textu při slavnostní bohoslužbě řekl, že „bezbožný nářek nad údajným zmrazením ekumeny a škarohlídství, které si všímá jen toho, co se dosud nezdařilo, a zcela opomíjí to, čeho nám bylo v posledních letech dopřáno se dožít, je čirou nevďěčností“. Ekumenizmus je na postupu (i když prohlášení v poslední chvíli odmítli podepsat někteří významní protestantští teologové), ale jsou tu také neúspěchy (patří k nim „truchlohra“ okolo ekumenického překladu bible). Papeži Benediktu XVI. se vyčítá, že upřednostňuje ekumenizmus s „konzervativním křídlem křesťanů“. Jeho předchůdce Jan Pavel II. několikrát jednoznačně odmítl „ekumenickou zpátečku“.

Terén je vyznačen, terminologie je ujednocená: konsenzus v rozdílnosti, usmířená odlišnost, jednotu v různosti. Celkově jsme poučenější a lépe vyzbrojení dosavadními zkušenostmi. Před devadesáti lety byla u nás na Velehradě zahájena unionistická setkání katolíků s pravoslavnými, v církevním učení sobě navzájem blízkými. Zdálo se, že tady budou šance na dosažení dohody největší. V dalším se ale ukázalo, že přes větší doktrinní rozdíly budou

zřejmě úspěšnější jednání katolíků se západoevropskými protestanty. Průkopníci ekumenizmu nedocenili váhu společenského stylu a celkové mentality partnerů. Z tohoto poznatku plyne i pochopení pro dnešní nepřehlédnutelné rozdíly v rychlosti sblížení církví jak na úrovni praktického, konkrétního prožitku, tak v oblasti teologického dialogu.

Praktická spolupráce křesťanů různých vyznání se v západní části Evropy rozšiřuje na další a další oblasti, běžné jsou církevně uznané smíšené sňatky a za určitých okolností dochází už i k eucharistické pohostinnosti. Přitom ovšem může docházet k neuváženému překračování doktrinních mezí – a tento jev je častější, než by se mohlo zdát – a pak bývá dosažený úspěch zdánlivý a ve zde rychle do slepé uličky.

Skutečný ekumenický pokrok lze poznat podle toho, zda přitom obě strany o jedné a téže věci mluví jednomyslně. Pokud tomu tak není, je lepší zachovat Rahnerem navrhovanou zdrženlivost a k citlivým, důležitým rozdílům v učení se bez řádné odbornosti raději nevyjadřovat.

Petr Kolář SJ

Ekumenické exercicie

Duchovní cvičení sv. Ignáce (exercicie) bývala chápána jako typicky katolický prostředek rozvíjení duchovního života, před nímž se správný evangelík musí mít na pozoru. Dnes ale i u nás jsou exercicie nekatolickými křesťany víc a víc vyhledávány. Přispěla k tomu šťastná souhra okolností.

Stalo se mi jednou v Tokiu, že se na mne účastnice katechetického kroužku obrátila s prosbou, zdali by její nepokřtěná matka, která právě umírala v nemocnici, mohla mít katolický pohřeb. Katolický pohřeb pro nepokřtěné? Svatby pro nepokřtěné, to jsme znali. Naši bývalí studenti a studentky se rádi ženili a vdávaly v naší univerzitní kapli. Japonská biskupská konference k tomu dokonce schválila a vydala oficiální obřad. Ale pohřeb? Radil jsem se tehdy s místním farářem a skončilo to tím, že jsme katechumenku instruovali, jak pokřtít svou matku na smrtelném loži.

Podobné překvapení čekalo jednoho dne na našeho českého otce provinciála, když ho skupinka mladých husitských farářek požádala o ignaciánské exercicie. To se přece nedělá! Anebo ano? Otec Petr Kolář SJ se za ně přimlouval, problémem však bylo, kdo by měl takový kurz vést. Nakonec to spadlo na mne. Začal jsem tehdy po sametové revoluci do

jíždět během letních prázdnin do Čech a snažil se být užitečný různými přednáškami a kurzy. „Bude-li z toho ostuda, Armbruster se pak uklidí do Japonska, a bude to“, bylo moudrosti poslední slovo.

A tak se konaly v létě 1994 v exercičním domě na Svaté Hoře první ignaciánské exercicie pro „husity“. Upřímně řečeno, nebylo to nic moc. V Církvi československé husitské byly tehdy na pořadu volby nových biskupů a exercitanti trávili volný čas hlavně církevně-politickými diskuzemi.

Zájem roste

Jenže s jídlem roste chuť a rok poté zájemců přibývalo, přidali se i evangelíci. Přítužili jsme *silentium* (mlčení) a meditace (kontemplativní modlitba) začaly zabírat. Vytvořilo se jádro každoročních účastníků, kolem něhož se střídali ti příležitostní. Časem se objevili mezi účastníky i katolíci, kterým kurz právě časově vyhovoval, sem tam se ukázal i některý z tajně vysvěcených kněží

bývalé podzemní církve. Plzeňský evangelický farář Luděk Korpa přivedl skupinku horlivých věřících Korandova sboru.

Od třetího roku se začala tato česká ekumena scházet v jezuitském exercičním domě v Českém Těšíně na polských hranicích. Plzeňští tam dojíždějí přes celou republiku, Pražáci s sebou obětavě vozí ochrnulou sestru ve víře, vozíčkářku. Všichni si té příležitosti prožít společně týden usebranosti v modlitbě na březích řeky Olše velmi váží a naše skupina si tam postupně vybuodovala pověst nejsvědomitějších exercitantů. Naši nekatoličtí přátelé brzy pochopili, že Ignácova cesta hledání vůle Boží v uspořádání vlastního života (exercicie) nebyla nikdy a není ani dnes nástrojem protireformace, nýbrž je společným dědictvím staleté duchovní tradice z dob, kdy církev ještě nebyla rozdělena. My katolíci se zase cítíme povzbuzeni svědectvím upřímné víry a lásky našich husitských a evangelických bratrů a sester. Uvědomujeme si, kolik toho máme společného a jak je důležité, aby i naše svědectví pro Krista v dnešním světě bylo ekumenické.

Příjemným překvapením pro mne bylo, že teologicky vzdělaní nekatoličtí exercitanti časem začali sami vést kurzy ignaciánských exercicií, na vlastní pěst. Průkopnicí byla husitská teoložka Ivana Dolejšová, zakladatelka Institutu ekumenických

studií na Evangelické teologické fakultě Karlovy univerzity. Následoval brněnský biskup Církve československé husitské Petr Šandera. Dodnes mi každý rok posílá přání k Vánocům i k Velikonocům. Duch vane, kde chce, a zájem o exercicie mezi evangeliky a husity se šíří. Před několika lety mě pozvali pražští evangeličtí faráři, abych jim na jejich schůzi něco pověděl o exerciciích, aby věděli, jak odpovídat na šuškáni o exerciciích v jejich sborech. Loni jsem přijal pozvání na setkání evangelíků ze severní Moravy v Zábřehu. Iniciátorkou byla mladá evangelická farářka ze Šumperku, účastnice těšínských exercicií. Spolupořadatelem se stala zábřežská pobočka České křesťanské akademie.

Nezatěžovat se spory

Proč ekumenizmus? Stojí to za to, vířit vlny? Ruku na srdce, nikdo z nás si nevybíral, v jaké rodině se chtěl narodit, a příslušnost k té které církvi se po westfálském míru (*cuius regio, eius religio*) stala v Evropě otázkou spíše geografie než vyznání. V naší dnešní postkřesťanské společnosti zase záleží na tom, v jakém kroužku horlivých věřících mladý člověk našel cestu k víře. Podobá se to trochu misijní situaci v Japonsku, kde se příslušnost k církvi u většiny nově pokřtěných dospělých řídí tím, kterou kostelní věž kdo viděl jako první, když se Duch svatý dotkl jeho srdce. Zdá se mi, že správná otázka

nezní: Proč ekumenizmus?, nýbrž: Proč se zatěžujeme historickými spory, které už dávno nejsou naším problémem?

Ekumenické úsilí, úsilí o jednotu církve, se rozvíjí současně na třech rovinách: na rovině představitelů církví, kteří se mají dohodnout o správné podobě viditelné jednoty církve, na rovině teologického bádání, jež přispívá k vzájemnému pochopení různých věroučných tradic, a na rovině praktického života Božího lidu. Tato poslední rovina je možná rozhodující. Bez pochopení a sou-

hlasu řadových věřících by pouhá administrativní opatření shora i úsilí teologických fakult zůstaly pouze na papíře. Velkým průlomem v cítění věřících byla zkušenost společného utrpení v nacistických koncentračních táborech a v komunistických věznicích. Zbývá však ještě dlouhý kus cesty, protože jsme se během minulých staletí důkladně „rozžili“ a nyní musíme i bez tlaku zvnějšku vědomě hledat příležitosti k pěstování vzájemné důvěry a lásky. Ekumenické exercicie jsou skromným krůčkem vpřed na této cestě.

Ludvík Armbruster SJ

Exerciční dům v Českém Těšíně každoročně hostí ekumenické exercicie
(Foto Petr Havlíček)

Otázky na Pavla Ambrose

Vysoká míra ekumenické vstřícnosti bývá nejčastěji spatřována na poli teologických rozhovorů. Prof. Pavel Ambros SJ, vyučující pastorální teologii na CMTF Univerzity Palackého v Olomouci, má v této oblasti bohaté zkušenosti.

Od 2. vatikánského koncilu je zřejmé, že každý, kdo dělá teologii, nemůže ji dělat jen jako úzce konfesní disciplínu, ale musí mít i ekumenický rozměr, musí brát zřetel na celek křesťanstva. Jak myslíš, že se to českým teologům daří? Kde naopak vidíš rezervy?

Česká teologie, především katolická a evangelická, je tradičně ekumenicky vnímavá. Dnes lépe známe důvody historických kontroverzí, životní úděly protagonistů, jsme schopni lépe překonávat cizost mezi minulostí a přítomností. Otázky kulturní identity jednotlivých konfesí v nás křesťanech latentně žijí dále, více nás však ohrožuje lhostejnost k podstatě křesťanství. Je důležité uchovat v duchovní paměti jednotlivých křesťanských společenství dobu pronásledování totalit 20. století, především ateistického nacizmu a komunizmu, a kultivovat ji jako společnou zkušenost dějin v solidaritě otřesených. Proto je třeba najít symbolickou a liturgickou podobu této historické zkušenosti. Základem ekumenizmu je dnes více než jindy společné sdílení základů duchovního života, který se každému křesťanu otevírá křtem. Kde existuje tato autentická zkušenost, existuje i touha po jednotě. Boží život v člověku hledá formu, jak se již existující jednota v Kristu může projevit i navenek. Největší riziko je ekumenizmus, který je postaven výlučně na lidské důvěře, že jednota je možná na základě lidské shody „expertů“.

Mohl bys stručně shrnout, kde všude ve svém povolání teologa máš příležitost vstupovat do ekumenického dialogu?

Teolog je interpret (zprostředkovává porozumění) a je prorok (odhaluje zapomenuté, předjímá budoucí). Kde se nabídne ke službě jednomu či druhému, setkává se s mnohostí, bohatostí a nečekaností projevů Božího života. Dialog je jednou z možností. Předpona dia- čistě gramaticky znamená „mezi“ nebo „skrze“, musí rozlišovat. Teolog ale hledá i analogie. Předpona ana- znamená „směrem nahoru“ nebo „směrem proti proudu“, hledá pramen,

podle kterého pak usuzuje dále. Ekumenizmus nevystačí jen s teologickým dialogem, vyžaduje formulaci analogií, to je takový způsob hovoru, který nezapomíná na zdroj jednoty jedinečnosti a nezaměnitelnosti jednotlivých lidí ve vztazích.

Pohybovat se na ekumenickém poli a být zároveň jezuitou je podle tebe spíš nevýhoda, nebo výhoda (narážím na obecné povědomí o jezuitěch jako „protireformátorech“)?

Označení „jezuita“ si nese jisté předporozumění, v dobrém i ve zlém. V různých dobách bylo různé. Dnes je spíše „výhodou“, mezinárodní síť jezuitských děl a kompetence mnoha jezuitů na ekumenickém poli je vnímána jako nepřehlédnutelná kvalita.

Tomáš Špidlík rád říkával, že nedělá ekumenizmus, ale navštěvuje přátele, kteří jsou zároveň jiného křesťanského vyznání. Které z členů jiných křesťanských církví považuješ za své přátele? Jak k tomu došlo?

Slovo „přítel“ je křehké. Špidlík uvažoval vždy v rovině duchovního přátelství, „přátel v Pánu“. A zde můžeme rozlišit čtyři roviny přátelství: můžeme společně pracovat, jde nám o společnou věc, můžeme uvést druhé do svého „domu“ a sdílíme spolu důvěrná sdělení. Děkuji Bohu, že jsem všechny čtyři roviny mohl osobně poznat.

Je něco, v čem tě křesťané jiných vyznání svým pohledem na svět a Boha inspirují či obohacují?

Zmíním dvě věci: jak jedno, to podstatné, může být vyjádřeno různým způsobem; a jak je možno v katolické tradici objevit díky nekatolické tradici to, co bylo pozapomenuté nebo nevyjasněné.

Olomoucké Centrum Aletti je místem, které chce být místem setkávání a společného soužití lidí rozdílných křesťanských tradic. Jakou podobu tato dobrá vůle za víc než deset let jeho existence získala?

Dorostla do přesvědčení, že východiskem, „metodou“ i vyústěním všeho je modlitba a plody, které rostou výlučně z modlitby. Bolest nejednoty je bolest z Boží strany, proto nám nemůže zůstat lhostejná.

Připravil Petr Havlíček SJ

Navzájem se vyzývat

Centrum teologie a umění při Katolické teologické fakultě UK v Praze přivítalo v květnu jednoho ze současných stavitelů mostů mezi světem víry a umění. Německý jezuita Friedhelm Mennekes je sice dnes už emeritním profesorem na Vysoké škole filosoficko-teologické Sankt Georgen ve Frankfurtu nad Mohanem, přesto má práce nad hlavu. Je zván lidmi umění a kultury, kteří rádi naslouchají jeho slovům.

Původně jsi vystudoval sociologii a politologii. Co tě přivedlo k tomu, že ses začal zabývat právě současným uměním?

Jsem jezuita a jezuité se vždy vydávali do neznámých krajín. Tak jsem se i já vydal do světa současného umění, které jsem předtím neznal a nikdy nestudoval. Ale cesta do této krajiny byla poměrně dlouhá a klikatá. Narodil jsem se v dělnickém prostředí a tam také začínal – u strojů v textilní továrně. Nejprve mě zaujal svět módy a chtěl jsem se stát textilním inženýrem nebo módním návrhářem. Proto jsem si musel nejprve dodělat maturitu. Ale když mi bylo dvacet, narazil jsem při četbě francouzských existencionalistů na otázky po Bohu. To mě nakonec přivedlo až k víře. Zatoužil jsem více se vzdělávat a dozvěděl se, že hodně studují právě jezuité. Když jsem si ověřil, že to jsou katolíci, vstoupil jsem v roce 1961 do noviciátu. Po základním kurzu filozofie a teologie jsem se rozhodl specializovat v sociálních vědách, které mně byly nejbližší, a vystudoval sociologii a politologii.

Akademická dráha mě moc nelákala, a tak jsem rád přijal místo v dělnické farnosti Nied. Ta leží v průmyslové oblasti na předměstí Frankfurtu nad Mohanem, která je tradičně baštou sociální demokracie. Já jsem ovšem s místními socialisty a představiteli odborů začal komunikovat, čímž jsem si pozlobil některé křesťanské demokraty. Sociální demokraté se totiž netají výhradami ke katolické církvi. Vysloužil jsem si nálepku levičáka. Já jsem ovšem mluvil se všemi, i s majetnými zaměstnavateli dělníků, a vždy jsem razil tezi, že kněz by neměl politikařit, ale měl by tu být pro všechny. Také jsem byl vždy vstřícný k médiím a zval je k akcím, které farnost pořádala. Díky tomu se také znatelně zvyšovala návštěvnost našeho kostela.

Tehdy jsi ve své farnosti Nied a na frankfurtském hlavním nádraží začal pořádat výstavy...

Vše začalo nejprve tím, že jsem se skupinou asi šedesáti lidí zorganizoval rockovou operu o sv. Františkovi. Bylo mi jasné, že se musíme pokusit nějak oslovit prostředí dělnické mládeže, v jejichž středu bylo mnoho nezaměstnaných a „rozzlobených“ mladých lidí se sklonem k neonacismu, násilí a drogám. Už dříve jsem pro tyto lidi obstaral pět maringotek, kde mohli žít, a tak si postupně získal jejich důvěru. Potom jsme doprostřed kostela sv. Marka postavili boxerský ring, který se stal scénou pro operu s velmi tvrdou, až heavy-metalovou muzikou. Akce měla – i díky dobré propagaci – obrovský úspěch. Plakát na ni vytvořil tehdy poměrně známý umělec Roland Peter Litzenburg. Tomu jsme se pak odvděčili tím, že jsme v našem kostele uspořádali výstavu jeho obrazů. Expozice jeho klaunů se setkala s velkým ohlasem, a to jak pozitivním, tak i negativním. Tehdy jsem si poprvé hlouběji uvědomil, že umění má velkou sílu a může se stát podnětem k různým reakcím, ale také prostředkem k rozhovorům a debatám.

Protože nám po první expozici v boční lodi kostela zůstaly výstavní panely, vznikl nápad zvat další umělce a pořádat další výstavy. Chtěl jsem, abychom vytvářeli prostor jen pro renomované tvůrce, ale sám jsem se v současném umění nevyznal. Proto jsem začal spolupracovat s historikem umění Franzem Josephem van der Grintenem. Instalace se pak z boční kaple postupně rozšířily do celého chrámu. Koncepci výstav jsme připravovali velmi pečlivě, pořádali jsme například tematické cykly. Mezi tvůrci, kteří přijali naše pozvání, byl například Joseph Beuys, Emil Schumacher, Alfred Hrdlicka nebo Arnulf Rainer. Vedení města Frankfurtu tyto aktivity zaujaly natolik, že projevilo zájem o to, abychom podobné výstavy zorganizovali i pro ně.

A tak vznikla idea dělat výstavy na frankfurtském hlavním nádraží?

Ano. Naše Kunst-Station se usídlila v císařském salonu jednoho z největších dopravních uzlů v Německu. Tam se konaly výstavy prací takových jmen, jako jsou Walter Dahn, Donald Baechler, Alfred Hrdlicka, Hede Bühl, Hans Arp a další. Navíc, už když jsem pořádal expozice v kostele sv. Marka, začal jsem s tvůrci dělat rozhovory, které nejprve doprovázely katalogy výstav, a později jsem je spolu s van der Grintenem vydal v několika bohatě ilustrovaných publikacích.

Tyto rozhovory se pro mne staly velkou školou. Já jsem umění nestudoval, takže tato interview pro mne byla branou do nového, dosud neznámého svě-

ta. Vždy jsem se na ty rozhovory velmi těšil. Hlavně proto, že na rozdíl od písemné korespondence jsou místem, kde se stírají předsudky a může se vytvořit přátelská atmosféra, nebo dokonce příležitost k osobnímu sblížení. V 70. letech byli prakticky všichni známí umělci velmi nedůvěřiví k církvi jako instituci. Často jsem narážel na jejich podezřívavost a odmítavé postoje. Ale zároveň jsem v jejich díle objevoval touhu po transcenci.

Kdy ses přestěhoval do Kolína nad Rýnem, do farnosti sv. Petra?

Na základě úspěšného působení ve Frankfurtu nad Mohanem mě tam provinciál poslal v roce 1987. Kolín nad Rýnem je kulturní metropole. A farnost, do které jsem přišel, je jednou z nejstarších ve městě. Mezi tamějšími farníky byl kdysi i Peter Paul Rubens, který v chrámu zanechal své stopy v podobě oltářního obrazu Ukřižování sv. Petra. Je to jeho vrcholné dílo a jedno z vůbec posledních, které vytvořil. V době mého předchůdce a spolubratra Aloise Schuha se stala farnost sv. Petra žádaným intelektuálním centrem, kdy na bohoslužby chodila řada významných osobností společenského života, například spisovatel Heinrich Böll. Navíc kousek od kostela jezuité založili Akademii Karla Rahnera, kde se dodnes konají nejrůznější kulturní akce, přednášky a debaty.

Když jsem přišel, navštěvovalo nedělní mše jen okolo 20 věřících. Hned na začátku jsem zřídil Kunst-Station St. Peter a začal vystavovat současné umění. Aby v tomto prostoru mohly být realizovány různé instalace, věděl jsem, že musí pryč lavice a další mobiliář, který stejně nebyl původní. Výstavy jsme pořádali nejprve v obou prostorných emporách, na dvoře u chrámu nebo v presbytáři za oltářem.

Jak na takové novoty reagovali tradiční návštěvníci kostela?

Pokud chceš něco důležitého prosadit, prvními nepřáteli se stanou právě tradiční návštěvníci kostela. Když ale člověk usiluje o dobrou věc, musí si za ní stát a nesmí se nechat zvíkat, navzdory nesouhlasným reakcím, kritikám a třeba i konfliktům. Někteří byli rozhořčeni a přestali do kostela chodit. Přišli však zase jiní a v současné době nedělní bohoslužby navštěvuje až 1000 lidí, z toho na 100 dětí. Kromě umění jsem se totiž intenzivně věnoval i přímé pastoraci, především práci s těmi nejmladšími návštěvníky kostela, nechyběly různé kroužky, dětské sbory, katecheze či muzikály pro děti. K tomu mě inspiroval František Xaverský, který také nejprve oslovoval ty nejmenší a postupně přitáhl i ty větší, především rodiče. Každý týden se v našem kostele

konal jeden, dva křty, pečlivě jsem děti připravoval na první svaté přijímání a dbal na to, aby se aktivně zapojily do bohoslužeb.

Ve farnosti jsme také zorganizovali veřejnou diskusi, při které debatovali umělci, historici umění a zástupci farnosti s běžnými návštěvníky kostela. Ukázalo se, že kritici jsou v menšině, vysvětlila se mnohá nedorozumění, setřely předsudky a uvolnilo napětí. Kostelu navíc zůstali celou dobu věrni mnozí senioři, kteří se dokonce jako dobrovolníci zapojovali i do hlídání otevřeného kostela při různých výstavách a instalacích.

Od tvých zkušeností přejdeme na trochu obecnější rovinu. Dříve byla církev a umění na jedné lodi. Umělci dostávali díky církvi prostor k seberealizaci, ale jejich díla měla sloužit vyššímu cíli, měla didaktický účel, jako „bible chudých“. Jaká by v dnešní době měla být podle tebe role současného umění v sakrálním prostoru?

Především je třeba říci, že někdejší spojení církve a umění je dávno minulostí. Na Západě už dávno pominuly doby křesťanské ikonografie jako ilustrace víry. Umění a víra si nyní žijí svým životem a já jsem přesvědčen o tom, že by se měly navzájem vyzývat, ba i zpochybňovat. To je moje teze, kterou stále zdůrazňuji. Nová umělecká díla by se v sakrálním prostoru měla umísťovat jen na omezenou dobu a neměli bychom jim bránit, aby byly pro nás věřící hlasitou a razantní výzvou. Měly by nás vyburcovat z našich jistot, z prvoplánových představ a přesvědčení.

Umění a náboženství jsou dnes dva nezávislé světy, které se někdy mohou dotýkat, křížit nebo částečně překrývat. Současná tvorba instalovaná v sakrální prostoru může v každém otevřeném návštěvníkovi působit neklid, rozšířit jeho horizonty a přispět k hledání Boha v tomto světě, toho Boha, který neustále uniká našemu úsilí ho nějak uchopit. Ani teologům přece není cizí „noc pojmů“, protože duchovní život vede k hlubším otázkám, při kterých naše jistoty blednou a zaručené odpovědi se mění v meditaci nad hloubkou tajemství. A pro současného umělce je důležitý právě pohled svobodného tázání. Rád svým dílem klade otázky a vyjadřuje své pochybnosti. V této oblasti mají vlastně umění a náboženství mnoho společného. Vzájemně se totiž podobají v tom, že staví svět vzhůru nohama a nutí člověka, aby ho uchopil zevnitř, a tak se dotkl sebe samého a svého Boha, který v něm přebývá. Bůh se objevuje tam, kde se ptáme po jednotícím smyslu světa a našeho života.

První Tovaryšstvo před zrušením řádu v roce 1773 se vyznačovalo velkým rozmachem a spolupracovalo s řadou význačných architektů a umělců. Někteří jezuité se sami věnovali tvorbě, výtvarnému umění, literatuře, hudbě, divadlu. V dnešní době jako by tomu bylo docela jinak...

Bohužel, je pravdou, že jezuité druhého Tovaryšstva, obnoveného v 19. století, na rozdíl od toho prvního, jako by ztratili schopnost zacházet s obrazy a kulturou vůbec. Zdá se, že se ta velkolepá tvořivá energie, která kdysi spoluvytvářela „jezuitský styl“, vypařila. Přitom v samém základu ignaciánské spirituality je používání imaginace.

Ignác z Loyoly ve svých Duchovních cvičeních vyzývá exercitanta k zapojení vnitřních smyslů a detailnímu vytváření obrazů. V instrukcích ke kontemplaci o Kristově narození v Betlémě se radí, aby člověk použil pět smyslů: vnitřním zrakem se díval na osoby, slyšel vnitřním sluchem, co říkají, zakoušel „čichem a chutí nekonečnou vůni a sladkost božství“, dotýkal se, objímal a líbal místa, na kterých se dané osoby procházejí, apod. Řešení své vnitřní krize pak účastník duchovních cvičení nachází v introspekci a pečlivém duchovním rozlišování.

Plodem slavné Kontemplace k nabytí lásky, která uzavírá exercicie, pak bylo i to, že jezuita „hledal a nacházel Boha ve všech věcech“ – i v architektuře, literatuře, výtvarném umění, divadle či hudbě. Tuto Ignácovu myšlenku výstižně vyjadřuje epitaf: „*Non coerceri maximo, contineri tamen a minimo, divinum est*“. Pro Boha je příznačné, že se nenechá omezovat ani tou největší věcí, ale zároveň je přítomen i v té nejmenší.

Rozhovor připravil Jan Regner SJ

P. Friedhelm Mennekes SJ (* 1940) je emeritním profesorem praktické teologie a sociologie náboženství na Vysoké škole filosoficko-teologické Sankt Georgen ve Frankfurtu nad Mohanem. Od konce 70. let se aktivně účastnil dialogu víry a umění. Nejdříve pořádal výstavy v dělnické farnosti Nied na frankfurtském předměstí, později i na tamějším hlavním nádraží. V letech 1987 až 2008 působil v Kolíně nad Rýnem, kde založil Stanici umění sv. Petra. Je autorem mnoha knih, katalogů a odborných článků a byl hostujícím profesorem na několika světových univerzitách.

Otevřená cesta k církvi

Od roku 1996 působí němečtí jezuité v bývalém klášterním kostele sv. Kláry v Norimberku. Jejich projekt městské pastorace nazvaný „Otevřený kostel sv. Kláry“ (Offene Kirche St. Klara) získal za kreativní přístup k liturgii a pastorači v loňském roce cenu, kterou udílí časopis Lebendige Seelsorge.

Předtím, než kolem desáté hodiny večer zavřu kostel, sednu si na chvíli a zaposlouchám se do ticha. Naposledy pohlédnu na svíčky, které lidé v kostele zapálili. Denně jich je na dvě stě. Zapalují je nejen tradiční katolíci, kteří tím vyjadřují svou naději v Boží požehnání, ale také mnozí z těch, kdo již dávno nevědí, jak se modlit. Jakési povědomí o tom tu ale prožívají.

Svatá Klára v centru Norimberka je tzv. otevřeným kostelem. Je to náročný požadavek, kterému se snažíme stále znovu dostat. Znamená to, že na tomto místě nechceme vytvářet uzavřené společenství, ale naopak se stále znovu pokoušíme o to, otvírat druhým lidem nové přístupové cesty k církvi. Vedle zcela obvyklých bohoslužeb během všedních dní se zde proto na závěr týdne konají také mše, které jsou charakteristické zvláštními, zejména hudebními akcenty.

Zvláštní místo patří ve sv. Kláře aktivitám, které mají lidem pomoci

vyrovnat se s tíživými životními situacemi. Vypracoval je náš pastorační asistent Jürgen Kaufmann. Patří mezi ně pobožnosti pro osiřelé rodiče, kteří ztratili své děti, bohoslužby pro lidi, jejichž rodinné vztahy se rozpadly, kroužky a bohoslužby pro ty, kdo truchlí nad ztrátou milovaného člověka – všechny tyto aktivity nabízejí lidem příležitosti předložit Bohu svůj zármutek, své životní prohry a ztroskotání.

Vycházet lidem vstříc

Když se v církvi hovoří o těch, kdo přicházejí do kostela jen jednou za rok, zpravidla se tím mají na mysli tzv. jednoročáci, kteří o Vánocích přijdou na půlnoční mši. V našem případě je ale nutné takové návštěvníky kostela rozdělit do více skupin: existují jedni, kteří k nám chodí jen na bohoslužbu s požehnáním lidem a zvířatům; další se cítí osloveni oslavami životních jubileí, které pořádáme; jiní přicházejí na slavnosti sv. Valentina pro zamilované, jiní na pobožnosti pro zapomenuté nebo na

V roce 2007 byla dokončena kompletní rekonstrukce kostela sv. Kláry
(Foto www.st-klara-nuernberg.de)

cykly kázání s názvy jako „Jaké je to v pekle? A jak si tam rezervovat místo?“ apod. Všechny tyto aktivity se snaží vycházet vstříc potřebám lidí po útěše, požehnání, vzpomínce i rozšíření náboženských vědomostí.

Pořádáme proto také různé kulturní akce – koncerty, divadelní představení, kabaret. Právě poslední jmenované akce často vyvolávají otázku, zda se jen nenecháváme unášet proudem různých akcí a neděláme z kostela pouhou koncertní síň. Je zřejmé, že otevřený kostel se musí snažit o hledání určité rovnováhy. Jednak by měl lidské duši nabídnout posvátný prostor, být místem, kde má člověk možnost vydechnout a setkat se s něčím, co není laciné a prodejné. Na druhé straně by to však mělo být také místo, v němž se lidé mohou setkávat ke společné oslavě,

mělo by se stát jejich domovem. Zejména při bohoslužbách pro děti, které se v kostele sv. Kláry konají dvakrát za měsíc, musí být obzvlášť zřejmé, že kostel sice není běžným prostorem, ale dětem by mělo být jasné, že tu jsou doma, že mohou prožít, že tento kostel je jejich.

Být otevřeným kostelem také znamená, že je třeba vytvořit prostor pro touhy rozličných lidí po něčem „víc“. Tak někteří z návštěvníků na jedné straně tíhnou ke vzniku společenství, které vytváří téměř komunitu, na druhé straně ale není bezpodmínečným cílem otevřeného kostela, aby lidi k sobě vázal nějakou formou přináležitosti. Stačí, že je místem prvního kontaktu s církví a že otevírá další přístupové cesty, které pak mohou přivést člověka na jiná místa. A tak tedy existují lidé, kteří sv. Klá-

ru považují skutečně za svůj domov, a jiní, kteří rádi přijdou, ale sv. Kláru chápou spíš jako pomoc při jejich hledání vlastního domova.

Jak oslovit neznámé?

Výzvou do budoucna zůstává, jak rozšířit možnosti hledání oněch přístupových cest k církvi. Je totiž skutečností, že ve městě vedle sebe existují rozličné světy, které zčásti vůbec neznáme a v nichž lidé žijí se zcela rozdílnými životními otázkami a potřebami. Důsledkem je, že dokážeme oslovit jen ohraničený výsek společnosti. Jak se však naučit poznávat lidi, kteří čekají na naše oslovení, když neznáme jejich svět? Jaké úkoly a zároveň možnosti to otevřenému kostelu nabízí? A kde jsou jejich hrani-

ce? Rozvrstvení společnosti je u nás poměrně homogenní. Jak máme s tímto fenoménem zacházet?

Být otevřeným kostelem, to neznamena dosáhnout určitého stavu, ale jde o úkol, se kterým je třeba se stále znovu vypořádat. Snad tento koncept, ke kterému se cítíme zavázání, není pouhá póza tzv. „otevřenosti“, nýbrž jde skutečně o stálé snažení se o to, porozumět lidem, kteří nám jsou zatím cizí. Sama skutečnost, že již existují docela rozdílní lidé, kteří se cítí ve sv. Kláře jako doma, je šancí, že se můžeme stávat otevřenějšími.

Ansgar Wiedenhaus SJ

Z časopisu Jesuiten 1/2010 přeložil

Petr Havlíček SJ

Gotická socha Madony nalezla nové místo v moderně pojaté postranní kapli
(Foto www.st-klara-nuernberg.de)

P. Josef Horehled' SJ

8. 6. 1961 – 22. 3. 2010

Otec Josef pocházel z Modré u Velehradu. Narodil se 8. června 1961 v Uherském Hradišti a pokřtěn byl na Velehradě. S maturitou na střední škole stavební získal zároveň i výuční list zedníka. Po vojenské službě pracoval jako mistr odborného výcviku ve stavebnictví. Roku 1993 vstoupil do noviciátu Tovaryšstva Ježíšova v Kolíně a 15. srpna 1995 tam složil své první řeholní sliby. Studoval filozofii v Krakově a po pastorační praxi v Olomouci pak v Dublinu teologii. Na Kristova kněze byl vysvěcen v roce 2003. Od roku 2004 působil jako ministr řeholního domu v Praze a současně připravoval založení Křesťanské základní školy Nativity, která v září 2008 v Děčíně-Křešicích otevřela svou první třídu. Několik let s viditelnou pomocí Boží milosti statečně odolával těžké nemoci a svým mnohým úkolům se věnoval až do posledních sil. Závěrečné měsíce pozemského života prožil v pražské komunitě a svou činnost postupně utrpením obětoval a odevzdával svému Pánu. Ten si ho k sobě nakonec zavolaal 22. března 2010 po třetí hodině odpolední.

Otec Josef dostal do vínku velké nadání pro práci s mládeží, pedago-

gické schopnosti a neobyčejnou zručnost a tvořivost. Na jeho nápaditost a houževnatost vzpomíná rodná farnost, skauti, chlapani z rytířských táborů, mladí, kterým pomáhal při rozlišování životního povolání, a především spolupracovníci a žáci školy Nativity. Položil její základy, inspiroval ji a vedl v jejích začátcích. Byla jeho velkým snem a zůstává nerozlučně spojena s jeho jménem. Jako kněz otec Josef rád sloužil především svátostí smíření a duchovním doprovázením a mnohým prospěl radou a chápavým slovem.

Svým dílem otec Josef bohatě zúročil hřivny, které mu Pán svěřil, a obdivuhodně trpělivým snášením bolestí se svému Mistru ke konci života stále více připodobňoval.

(red)

Kardinál Tomáš Špidlík SJ

17. 12. 1919–16. 4. 2010

Narodil se 17. prosince 1919 v Boskovicích, kde v roce 1938 absolvoval gymnázium. Ve studiích pokračoval na brněnské Masarykově univerzitě na filozofické fakultě, kde studoval český jazyk a latinu. Rok nato musel po uzavření vysokých škol nacisty studium přerušit. 23. září 1940 vstoupil do noviciátu České provincie SJ v Benešově. V roce 1942 je také noviciát obsazen nacisty a je přesunut na Velehrad. V letech 1942 až 1945 dokončil filozofická studia na Velehradě, mnohokrát přerušovaná válečnými událostmi. V roce 1946 odjel do nizozemského Maastrichtu, kde absolvoval základní teologické studium. Zde byl 22. srpna 1949 vysvěcen na kněze. Protože se nemohl vrátit do komunistického Českoslo-

venska, zůstal v cizině a novou vlast nalezl v Itálii.

V roce 1951 začal pracovat ve Vatikánském rozhlase, s kterým spolupracoval až do konce života. Ve stejné době začal v Římě studovat na Papežském orientálním institutu, kde v roce 1955 získal doktorát teologie prací o Josefu Volokolamském pod vedením Iréneé Hausherra, originálního podněcovatele studia spirituality křesťanského Východu. Ve stejném roce začal svoji dráhu vysokoškolského profesora, když byl pověřen vedením přednášek patristické a východní spirituální teologie na Papežském orientálním institutu i na jiných univerzitách. Zároveň se věnoval badatelské činnosti, kterou zúročil ve 140 knihách v mnoha jazycích a ve více než 600 článcích. V roce 2003 jej papež Jan Pavel II. jmenoval kardinálem za jeho zásluhy o studium a službu pro jednotu křesťanů.

Pro českou církev mělo vedle jeho pravidelných pátečních promluv pro Vatikánský rozhlas význam též to, že byl až do roku 1989 po více než 38 let spirituálem seminaristů v římské papežské koleji Nepomucenum. Od

roku 1992 žil v římské komunitě Centro Aletti, snažící se o dialog jak mezi západní a východní tradicí církve, tak mezi světem víry a kultury. Na jeho podnět vznikla v Olomouci pobočka římského centra – Centrum Aletti Velehrad-Roma, které je apoštolským dílem českých jezuitů.

Špidlíkovo dílo představuje unikum v teologické reflexi v druhé polovině 20. století. Špidlík pokračoval v práci Iréneé Hausherra a byl věrný jeho odkazu při studiu spirituality patristické éry a spirituality křesťanského Východu. Rozvíjel toto studium zcela novým způsobem v oblasti studia spirituality slovanských národů. Osvojil si epistemologická kritéria východní teologie, podle kterých je poznání spojeno se vztahem, tj. poznání se přibližuje pravdě díky jejímu agapickému principu. Základním principem poznání je přátelství, vztah sympatie vůči poznávanému. Špidlíkovo dílo je příkladem, jak se dívat na druhého a jak se mu přiblížit. Představuje vizi zcela jiného principu jednoty a společenství, která je dnes zvláště cenná a žádaná, když se svět zmítá v problémech multietnického národního a náboženského soužití.

Jeho dílo, které zahrnuje bádání, systematické studium i popularizaci, je plodem dlouhých let reflexe a společně s velkou citlivostí k umění a k současné kultuře se stává typickým znakem jeho teologické synté-

zy. Svoji badatelskou činnost spojil v organický celek s kulturou v tom nejvlastnějším slova smyslu, ale zároveň s velkým smyslem pro lidovou kulturu a radikálním zakořeněním do ní.

Špidlík nebyl pouze velký intelektuál. Byl také duchovním otcem, který kolem sebe shromáždil skupinu osob, jež do jisté míry pokračují v jeho myšlení. V době, kdy není mnoho mistrů, byl Špidlík otcem, kterému se podařilo přenést svoji zkušenost tím, že vytvořil spojení osob, které přežaly jeho dědictví a jež ho zároveň prohlubují osobitým způsobem, přesně tak, jak to platí v oblasti duchovního rození.

Význam Špidlíkova teologického díla, mimořádné badatelské úsilí na poli studia východní spirituality a praktické zásluhy pro jednotu křesťanů byly vedle kardinálského titulu oceněny několika doktoráty honoris causa, členstvím v odborných prestižních společnostech pro studium patristiky i státními vyznamenáními.

Kardinál Tomáš Špidlík zemřel v Římě 16. dubna 2010. Při rozloučení s jeho tělesnými ostatky 20. dubna v římské bazilice sv. Petra promluvil nad jeho rakví papež Benedikt XVI. Po převozu do vlasti byl v pátek 30. dubna po pohřební mši na Velehradě, sloužené za účasti českých i zahraničních biskupů, pochován v tamní mariánské bazilice.

(red)

Východní tovaryš z Francie

Na Velehradě se v závěru 20. let 20. století objevila impozantní osobnost francouzského jezuita P. Charlese Bourgeoise SJ, která učarovala mladým studentům velehradského gymnázia. Jeden z nich, P. Josef Vaněčka SJ, ve svých pamětech uvedl, že to byl právě Bourgeois, kdo stál za povoláním českých jezuitů k práci pro křesťanský Východ. Pojďme si tedy tuto mimořádnou osobnost Tovaryšstva Ježíšova blíže představit.

P. Charles Bourgeois se narodil v roce 1887 v Paříži. Již zde nacházíme kořen Charlesova vztahu k Východu, neboť jeho matka byla Ruska. V roce 1907 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. V době jeho studií inicioval lvovský metropolita A. Šeptický vznik východní větve Tovaryšstva Ježíšova s cílem apoštolského působení mezi křesťany byzantsko-slovanského obřadu – tzv. *Missio orientalis*. Po první světové válce nabyt tento plán na aktuálnosti, neboť nezávislé Polsko obývalo ve východní části (Volyň, Podlesí, Bílá Rus a vojvodství vilenské) 4 miliony východních Slovanů, většinou původem řeckokatolíků, kteří sto let předtím byli carským Ruskem přičleněni k pravoslaví. Když se ve dvacátých letech začali spontánně vracet do katolické církve, vyvstala otázka, mají-li přijmout i latinský obřad, nebo zda si mohou ponechat svůj byzantsko-slovanský ritus. Mezi hierarchií převážil názor

tolerance. Od počátku byl přítom v těchto oblastech pociťován kritický nedostatek kněží, kteří by obstarávali nově vzniklé farnosti. Polský biskup Przewdziecki proto usiloval o získání kněží, kteří by přešli na východní obřad se všemi typicky rusko-pravoslavnými liturgickými zvyklostmi, a obrátil se s prosbou o pomoc na Tovaryšstvo. Generální představený Tovaryšstva Ježíšova P. Ledóchowski se rozhodl učinit se souhlasem Apoštolského stolce rozhodnutí, které předčilo všechny dosud podnikané pastorační experimenty jezuitů. Mělo vzniknout „východní Tovaryšstvo“. Jezuité, kteří se rozhodnou jej spoluutvářet, přijmou východní obřad se vším, co k tomu náleží, bez možnosti návratu k obřadu západnímu (v té době nebyl biritualismus možný).

Právě P. Bourgeois byl jedním z prvních, kdo se takto rozhodl, neboť již v roce 1924 byl ordinován na

kněze ve východním obřadu a přijal jméno Vasilij. Nadšení pro myšlenku nerozdělené církve, bystrá inteligence, jazykové nadání, schopnost osvojit si myšlení lidí, u nichž působí – to vše Bourgeoise disponovalo pro misijní působení.

Již v roce 1924 se Bourgeois zúčastnil IV. unionistického kongresu na Velehradě, kam přicestoval z Polska, neboť je v aktech kongresu uváděn jako: Bourgeois SJ, Kraków. Prvním působištěm otce Vasilije se stalo ještě téhož roku Albertynum u města Slonim ve východním Polsku (nyní Bělorusko), kde společně s polským knězem P. Piątkiewiczem založil misijní dům. Zde „východní jezuité“ slavili byzantsko-slovanskou liturgii a řídili se striktně východním obřadem. Na jejich mše přicházeli kromě katolíků i sjednocení (řecko-katolíci) a pravoslavní, kteří oceňovali pravidelná kázání, jichž se jim od pravoslavných, často málo vzdělaných, kněží nedostávalo. (Misie u pravoslavných byla v té době možná, neboť pravoslavné církvi nebyla přiznávána plná ekleziální hodnota.) Počet polských kněží se časem zvýšil, takže bylo možné zřídit v Albertynu v roce 1926 noviciát pro „mládež rusínských řečí“.

Bourgeois však již po necelých dvou letech Albertynum opustil a od roku 1927 začal působit v Československu. Meziválečné Československo zahrnovalo také Podkarpatskou

Rus, a právě tato část se stala cílem jeho misijního působení. Své pastorační zkušenosti otec Vasilij barvitě popsal na stránkách časopisu Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje (1930/3). Bourgeois však nechtěl ztratit kontakt ani s centrem země, a tak se pohyboval se stejnou jistotou i v Praze. Přednášel na francouzském lyceu a v různých kostelech, kde také slavil východní liturgii. Z Prahy se vypravil v roce 1927 na V. unionistický kongres na Velehradě a nakonec zde trvaleji zakotvil.

Již v roce 1916 bylo na Velehradě zřízeno chlapecké gymnázium, které bylo v roce 1919 vzato pod zvláštní papežskou ochranu a neslo hrdý název Papežský misijní ústav sv. Cyrila a Metoděje pro misie slovanské na Velehradě. Bourgeois zde mohl získat nové mladé spolupracovníky a tento jeho záměr se mu skutečně vydařil. Cenné, nepatetické svědectví nám o tom zanechal P. Josef Vaněčka (1912–2000), který se rozhodl se dvěma spolubratři Bourgeoise následovat: „Podle mého názoru k povolání českých jezuitů (k práci pro slovanský Východ) dal podnět otec Bourgeois, který v letech 1926 až 1930 navazoval kontakty s pravoslavnými na Podkarpatské Rusi. Nadaný žáček Olšr mu ministroval a zatoužil být jezuitou východního obřadu. Otec Horáček, a podle jeho příkladu i já, jsme udělali z nouze ctnost. Pro slabý prospěch z jazyků

(měli jsme jen 3 dostatečné) jsme nebyli přijati na Velehradě do noviciátu. Proto se kvintán Horáček přidal k Olšrovi a odjeli do Albertyna na Bílou Rus.“ (Ve Vaněčkově povolání k práci pro křesťanský Východ vnímáme, jak Pán dokáže použít i naši nedokonalost. Domyslíme-li, kteří další jezuité jej v tomto rozhodnutí následovali, např. J. Novotný, uvědomíme si význam Bourgeoiseova impulzu.) S humorem na Bourgeoise vzpomíná také P. Josef Cukr SJ, který na jezuitském řádovém gymnáziu studoval v letech 1928–1935: „Zpívali jsme se studenty východní zpěvy, ale vzali jsme to příliš pomalu, a tak nás Bourgeois vyhodil.“

Dlouhodobá přítomnost P. Bourgeoise na Velehradě byla motivací k pořízení ikonostasu v kostelíku Zjevení Páně (tzv. Cyrilce), který nechali ve středověku postavit cisterciáci pro obyvatele předklášteří a poutníky. Ikonostas byl posvěcen na svátek Nejsvětější Trojice v roce 1929 otcem Bourgeoisem SJ za přítomnosti olomouckého světícího biskupa mons. Jana Stavěla. Architektonické řešení ikonostasu navrhl Josef Myslivec. Ikony zhotovil akademický malíř Vladimír Novotný z Prahy podle vzorů ikonostasů novgorodské školy. Byl-li Bourgeois na Velehradě přítomen, denně zde sloužil svatou liturgií.

*Petr Hudec
(Dokončení příště)*

Slavení východní liturgie v Cyrilce (P. Bourgeois SJ uprostřed)
(Foto archiv farnosti Velehrad)

Podruhé za sv. Jakubem

Třetí Lízňův poutnický deník v pořadí zachycuje ve skutečnosti druhou z celkového počtu již čtyř pěších poutí, které tento neúnavně putující jezuita v posledních letech vykonal. Po pouti z české Svaté Hory do španělského Santiaga de Compostela (roku 2004) se do téhož cíle vydal o dva roky později (2006) z portugalského mariánského poutního místa Fatima.

Oproti první pouti, čítající víc než 3000 kilometrů, se pouť po dvouleté pauze svou délkou něco přes 400 km může čtenáři v teple domova jevit jako pouhá procházka – i knížka je tenounká, takže ji zvládne přečíst na jedno posezení. Drama cesty, kterou zachycuje, však není o nic menší.

Lízňovy lapidární zápisy občas zachytí i situace krajní vyčerpanosti, z nichž běhá mráz po zádech: „Zvra- cel jsem. Místo se mi zdálo pro život nebezpečné. Téměř se mě dotkla smrt. ... Přespal jsem s obavami, jak pouť dokončím.“ (S. 26) Náročnost cesty je v takových záznamech odhalena až na dřevě. Čtenář musí na chvíli knihu odložit a po čase k ní přistoupit s mnohem větší pokorou a téměř meditativní schopností báz- ně a prodlévání.

František Lízna
Vstávám a pokračuji v cestě
Z Fatimy do Compostely

Brno, Cesta 2010, 80 s.
ISBN 978-80-7295-123-9

Jako v předchozích poutnických denících je i v tomto zajímavá Lízňova schopnost, s níž pár slovy zachycuje dojmy ze setkání s různými lidmi. Má štěstí na lidi vstřícné i obětavé, občas naopak narazí na lidi neochotné a netečné. Lízňovo putování se tak stává i jakýmsi průřezem životních úseček těch, jež potkává, jakousi sondou zachycující stav lidské solidarity. Četba této knihy tak může nakonec vyznít i jako apel na čtenáře – ne nutně, aby prošel stejnou trasu, ale rozhodně, aby se pokoušel žít jako ten, kdo nepodceňuje životní význam byť jen letmé- ho setkání s druhým člověkem.

Petr Havlíček SJ

Zprávy

Praha

■ V sobotu 5. června odpoledne přijal při mši v kostele Nejsv. Salvátora kněžské svěcení Petr Vacík SJ. Světitelem byl pražský pomocný biskup Václav Malý. Primici novokněz sloužil v neděli 6. června dopoledne v rodném Rumburku a večer v Praze u Nejsvětějšího Salvátora. Následující neděli 13. června slavil svou první mši také u sv. Ignáce v Praze.

■ Na začátku května měl P. Jan Adamík SJ převzít úřad provinciála českých jezuitů. Kvůli nenadálým zdravotním potížím s okem na konci dubna však musel být tento akt odložen na neurčito. Dosavadní provinciál František Hylmar SJ prozatím zůstává ve své funkci. O konkrétním termínu předání funkce je zatím předčasné hovořit.

Jana Adamíka jmenoval novým provinciálem České provincie Tovaryšstva generální představený jezuitského řádu Adolfo Nicolás už na začátku března.

■ K Noci kostelů, která proběhla poslední květnový pátek 28. května, se připojili též jezuité u sv. Ignáce. Možnost seznámit se s kostelem během komentované prohlídky a vyslechnout si koncert sboru Ignis využilo asi 450 návštěvníků.

■ Eric Mathias, ředitel jezuitské školy Xavier v indickém Manvi, určené především pro děti z nejhudších rodin, přiletěl v pátek 21. května ráno do české metropole. V kostele sv. Ignáce měl besedu o svých nových projektech, které chystá v provincii Karnátaka na jihozápadě indického subkontinentu. Právě misii, kterou kdysi tento charizmatiký muž založil, navštívila před dvěma lety čtrnáctičlenná skupina dobrovolníků z Česka a ze Slovenska.

■ Karlovo náměstí se od pátku 14. května do neděle 16. května už potřetí stalo dějištěm multikulturního festivalu Svatojánské slavnosti. Jeho cílem je obnovit tradici každoročních svatojánských poutí v hlavním městě pro širokou veřejnost. Organizátoři pestrého programu mysleli jak na děti, tak také na mladé a na dospělé.

I letos organizátoři ve spolupráci s mnoha umělci připravili hudbu různých žánrů, divadelní či taneční představení, autorská čtení apod. Nachystané bylo občerstvení, mezinárodní kuchyně, poutové atrakce nebo kreativní workshopy pro děti. Mezi účinkujícími ani letos nechyběla zpěvačka Marta Kubišová, František Kop Quartet, Bridge Band nebo

KTO. Nově se objevil například originální skladatel Miloš Bok. Akce se opět konala na pódiu a trávníku v horní polovině Karlova náměstí, ale i v kostele sv. Ignáce z Loyoly.

Slavnosti pořádal tým v čele s P. Josefem Čunkem SJ a občanským sdružením Divadlo VJečné, jehož jednatelkou je herečka Jana Radojčičová. Letos byla akce pořádána i ve spolupráci s občanským sdružením Villa Vallila, které provozuje komunitní dům pro handicapované a pro ty, kteří potřebují pomoc a podporu. Do programu se podařilo zapojit také menšiny v ČR, například občanské sdružení Dráček, které se snaží české publikum seznámit s vietnamskou kulturou.

■ Centrum teologie a umění při Katolické teologické fakultě UK v Praze přivítalo v květnu již potřetí jednoho z nejpodnětnějších stavitelů mostů mezi dnes tak vzdálenými světy víry, církve a současného umění, německého jezuitu Friedhelma Menneke-se. V neděli 9. května večer koncelebroval mši svatou v kostele Nejsv. Salvátora v Praze u Karlova mostu, po které následovala volná debata. V pondělí 10. května pronesl na Katolické teologické fakultě UK v Praze-Dejvicích přednášku „Memento homo – Christian Boltanski a smrt“. V úterý 11. května následovala přednáška v anglickém jazyce „Joseph Beuys: The End of the 20th Century“ na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.

■ Kdykoliv, kdekoliv a jakkoliv použitelné Tovaryšstvo Ježíšovo. Tak se nazýval podtitul dokumentu o jezuitech, který v rámci cyklu pořadů Zasněžení natočil režisér Jaroslav Hovorka. Česká televize jej odvysílala v premiéře 17. dubna a reprízovala o den později. Vzdělávací cyklus České televize Zasněžení se snaží poutavou formou přiblížit dnešní divákům život řeholníků a řeholnic na území České republiky.

Praha/Velehrad

■ Zádušní mši za Josefa Horehledě v pátek 26. března v kostele sv. Ignáce sloužil litoměřický biskup Jan Baxant. Po boku mu stáli provinciál P. František Hylmar SJ a P. Ludvík Armbruster SJ, který se zhostil i úkolu kazatele. Při bohoslužbě zazněla dramatická hudba Miloše Boka, který sám řídil orchestr a malý sbor žákyň školy Nativity.

O den později, v sobotu 27. března dopoledne, se na Velehradě naposledy se zesnulým rozloučilo na třicet kněží. Mezi nimi nechyběli ani jezuitští spolubratři ze Slovenska, Polska a Německa. Bazilika se zaplnila jeho nejbližšími, rodinou, příbuznými, rodáky, skauty a mnoha dalšími lidmi zblízka i zdaleka. Bohoslužbu celebroval provinciál P. František Hylmar SJ, kázání pronesl P. Josef Čunek SJ.

Velehrad

■ Moravské poutní místo Velehrad ve dnech 30. dubna až 2. května opět

hostilo celostátní setkání vysokoškolačků. Akci nazvanou Studentský Velehrad pořádá každé dva roky Vysokoškolské katolické hnutí ČR. Téma letos znělo: Štafeta – máš to ve svých rukou. Během víkendu přednášek, besed, workshopů, koncertů a modliteb se jeho účastníci zabývali výzvami, které přináší život ve svobodě, a to z hlediska společenského i osobního, občanského i církevního.

Brno

■ Během měsíce března prožili brněnští studenti několik duchovních akcí. Již na začátku měsíce, 2. března, se konala noční křížová cesta, které se zúčastnilo na sto studentů. Nechyběl ani nový člen brněnské jezuitské komunity P. Miroslav Herold SJ, který se nedávno vrátil z Říma ze svých postgraduálních studií církevní historie. Ten se ujme funkce studentského kaplana, ve které vystřídá dosavadního kaplana Josefa Stuchlého SJ.

■ Dobrodinci a přátelé misijního apoštolátu českých jezuitů (Misie sv. Františka Xavera, založené před třemi lety) darovali v roce 2009 na zamořské misie celkem 507 790 Kč. Spolu se zůstatkem z předchozího roku tak mohla celková pomoc činit 627 088 Kč (tj. 32 000 USD). Finanční podpora směřovala do Indie, kde pomohla jednak semináři v Kalkatě (kolem 180 bohoslovců), lepro nemocnici Sv. Rodiny ve Fatimana-

garu v jihoindickém Tamil Nadu a katolickému středoškolačkovi Krišpinovi (školné). Podle možností bude podpora těchto subjektů dále pokračovat a bude rozšířena též o pomoc farnosti San José de las Petacas na severu Argentiny, na území bývalých jezuitských redukcií.

Klatovy

■ Ve víkendových dnech 23. až 25. dubna se v Klatovech konal již čtvrtý ročník Barokních jezuitských Klatov, organizovaný ing. Václavem Chroustem ze společnosti Klatovské katekomby. Jádrem byla opět sobotní série přednášek v městské knihovně v Klatovech, tentokrát věnovaná především malířství, se zaměřením na klatovský kostel sv. Ignáce.

Úspěšnou akci v pátek 23. dubna večer slavnostně zahájil koncert barokní hudby v provedení Kolegia pro duchovní hudbu v klatovském jezuitském kostele. V sobotu 24. dubna ve společenském sále Městské knihovny pak proběhlo celodenní sympozium věnované baroknímu malíři Janu Hieblovi, autoru skvělé iluzivní malby oltáře a kupole v jezuitském kostele v Klatovech. Na sympoziu vedle českých přednášejících vystoupili i významní hosté z Rakouska a Německa. Mezi lektory byl přítomen i profesor Petr Piřha a mladý historik P. Miroslav Herold SJ.

Řím/Praha/Velehrad

■ V pátek 16. dubna zemřel v Římě kardinál Tomáš Špidlík SJ. Žádušní

mše se konala v úterý 20. dubna v bazilice sv. Petra ve Vatikánu. Bohoslužbě předsedal kardinál Angelo Sodano a v jejím závěru promluvil nad rakví zesnulého papež Benedikt XVI. Po úterních obřadech bylo tělo kardinála Špidlíka ve středu 21. dubna ve večerních hodinách převezeno do Olomouce, kde bylo uloženo v Loretánské kapli katedrály sv. Václava. Olomoučtí věřící a kněží se mohli rozloučit s kardinálem Špidlíkem při mši svaté v katedrále 29. dubna. Poté bylo jeho tělo převezeno na Velehrad, kde v pátek 30. dubna proběhlo poslední rozloučení se zemřelým kardinálem při mši svaté ve velehradské bazilice Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje. Liturgii předsedal olomoucký arcibiskup Jan Graubner, kázal tamější světící biskup Josef Hrdlička.

Zpráva o smrti kardinála Tomáše Špidlíka zasáhla nejen jeho spoluobraty jezuity a další věřící, ale celou českou společnost. Řada osobností církevního a společenského života vyjádřila jezuitům svoji hlubokou účast. Kondolenční list zaslali mimo jiné papež Benedikt XVI., prezident České republiky Václav Klaus nebo premiér Jan Fischer.

Řím

■ Na osm tisíc poutníků z italské Maceraty se v sobotu 29. května v aule Pavla VI. zúčastnilo zvláštní audience papeže Benedikta XVI. Ta se konala při příležitosti 400. výročí od

úmrtí jezuitského misionáře a mace ratského rodáka Mattea Ricciho, který zemřel 11. května 1610 v Pekingu. Spolu s Markem Polem patří mezi jediné cizince, kteří jsou připomínáni v pekingském Muzeu čínských dějin.

Valladolid

■ V neděli 18. dubna byl ve španělském městě Valladolid blahořečen mladý jezuita Bernard František de Hoyos (1711–1735). Pověst svatosti jednoho z nejvýznamnějších šířitelů úcty k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu ve Španělsku je spojena s mnoha mimořádnými mystickými jevy. Jeho hrdinské ctnosti potvrdil již papež Jan Pavel II. ve svém dekretu vyhlášeném 12. ledna 1996. Na začátku roku 2009 byl pak dalším dekretem oficiálně uznán zázrak, který se stal na jeho přímluvu.

Jubilea

P. Robert Kunert	Olomouc	4. 7.	40 let kněžství
P. Antonín Krejčířík	Velehrad	22. 8.	40 let kněžství
P. Petr Kolář	Praha	5. 7.	35 let kněžství
P. Jiří Kovář	Český Těšín	6. 7.	25 let kněžství
P. Václav Umlauf	Praha	15. 9.	10 let kněžství
P. Rudolf Zubek	Český Těšín	26. 9.	65 let v Tovaryšstvu
P. František Brázdil	Olomouc	31. 7.	30 let v Tovaryšstvu
P. Jan Pražan	Nejdek	31. 7.	30 let v Tovaryšstvu
P. Petr Přádka	Velehrad	31. 7.	30 let v Tovaryšstvu
P. František Kuběna	Brno	15. 9.	30 let v Tovaryšstvu
F. Václav Dlapka	Praha	15. 8.	25 let v Tovaryšstvu
P. Michal Altrichter	Olomouc	8. 9.	25 let v Tovaryšstvu
P. Pavel Koudelka	Jičtín p. Jedlovou	14. 8.	20 let v Tovaryšstvu
P. Pavel Gábor	Austrálie	14. 8.	15 let v Tovaryšstvu
P. Jan Regner	Praha	14. 8.	15 let v Tovaryšstvu
P. Petr Vacík	Berkeley	14. 8.	10 let v Tovaryšstvu
P. Vladimír Richter	Innsbruck	14. 7.	85 let
P. Josef Tichý	Kolín	30. 8.	80 let
P. Pavel Ambros	Olomouc	19. 9.	55 let

Srdečně blahopřejeme

Seznam podporovatelů od 9. března do 5. června 2010

RNDr. Věra Mášková, Praha; Marie Nováčková, Praha; Vít Kuběna; Stanislav Štrbík, Hustopeče u Brna; Jaroslav Eliáš; Ludmila Hanslová, Neplachovice; MUDR. Ivan Říha, Prachatice; Eliška Ludvíková, Praha; Marie Schneiderová; Marie Horáková, Žďár nad Sázavou; Kongregace milosrdných sester; Adrienna Kuchařová, Praha; Miloš Homoláč; Česká provincie Společnosti sester Ježíšových, Olomouc; Voršilky; Miroslava Štěrbová, Třebachovice pod Orebem; Jan Blaha, Dolní Bojanovice; Marie Aronová, Napajedla; Zdeněk Sychra, Pardubice; Jaroslav Vašíček, Brno; Dr. Šimon Vagunda, Uherské Hradiště; Václav Pomikálek, Studénka; Ing. Milan Němec, Ostrava-Zábřeh; Marie Marta Booth, Nottingham; Mons. Vladislav Sysel, Kdyně; P. Silvester Krčmář; Josef Forbelský, Praha.

Všem dárcům upřímně děkujeme